

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

II. De Foro Competente ratione Originis & Domicilij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62656)

fuò giudice lata non tenet; ut ad eò nullitatis viciò insanabili laboret sententia, à Seculari iudice lata contra personam Ecclesiasticam, tam Secularem, quàm Regularem, cujuscuncunq; criminis, ex Feudali Jure non descendens, ream delatam & ad forum Seculare citatam: uti & lata contra laicum in causa merè spirituali & Ecclesiastica ad idem forum citatum, *c. cit.* uti & l. 1. §. 1. *V. Hac verba, ff. Quod quisque jur. l. Si militaris 2. & l. fin. C. Si à non compet. jud. ex quarum ll. decisione irrita est sententia à delegato lata super negotio ipsi non commissio, & in commissum non incidente eive accessorio, c. P. & G. 40. de Offic. deleg. uti & à iudice jurisdictionem ad certam quantitatem restrictam habente lata super summâ, quantitatem illam excedente, ad eò; ut ne quidem quoad summam, ejus jurisdictionem non excedentem, subsistat, Bruneman in l. Si militaris cit. n. 3. Ratio est; quia jurisdictionis basis ac fundamentum est omnis iudicii ac sententiæ, Baldus in l. Rubric. cit. n. 2. & Gaill. Practic. Lib. 1. observat. 42. n. 9. atque idcirco, ubi deficit jurisdictionis, iudicium non est, & nec sententia, nec iudicatum dici potest, *V. Verba cit. & l. Rei 2. §. fin. ff. de Penis.* Hinc certè est; quòd, licet à pronuntiatione iudicis ita incompetentis non appelletur, ea tamen nunquam transeat in rem iudicatam: & exceptio nullitatis, ortæ ex defectu jurisdictionis: semper etiam post tres sententias conformes, opponi queat; dummodo de tali incompetencia & omnimodæ jurisdictionis defectu evidenter constet, Glossa in Clement. Unic. V. Non obstantem, de Sequest. post. Alexand. Vol. 2. consil. 77. à n. 9. & cit. Gaill. n. 11.*

13. Si posterius, & iudicis per se incompetentis jurisdictionis potuit prorogari, & per citationem in jus vocatus fori declinatoriam sive incompetentiæ exceptio-

nem ante litis contestationem non operosuit, contra eum à iudice lata sententia tenet; quòd pars litigans ab eo in jus vocata, cum incompetentiam non ignoraret, comparandò & fori declinatoriæ exceptione non oppositâ, litigandò in ipsius personam consensisse, ipsiusque jurisdictionem in se prorogasse; ac proinde eum, qui suus & competens non erat, competentem suumque iudicem fecisse intelligatur, arg. c. Significasti l. 1. & l. Consensisse pr. cit. Baiardus ad Clarum §. fin. q. 55. num. 1. Si iudex incompetens errore aditus fuisset, sententia hoc quoque casu nulla foret; quòd, cum errantis nullus sit consensus, l. Non idcirco 9. C. de J. & F. J. is, qui iudicem, quem adiit, suum esse ignoravit, ejus jurisdictionem in se prorogasse non intelligatur, l. Si per errorem 15. ff. de Juridict. Bruneman. in l. Si militaris cit. n. 4. Unde, qui incompetentiæ fuit ignarus, ejus postea cognita exceptionem post litem contestatam opponere potest, c. Pastoralis 4. de Except. ubi Glossa V. Postmodum & Panormit. n. 33.

ARTICULUS II.

De Foro Competente
ratione Originis & Domicilij.

SUMMARIUM.

14. Forum reus diversimodè sortitur.
15. Ratione Originis id sortitur in loco I. Nativitatis propria:
16. Non tamen sortitur,
17. Extra casum, quò ex patre domiciliò carente est natus.
18. Vagi sunt, qui carent domiciliò,
19. Etiam, dum ad hoc in loco constituendum tendunt.

F

20. II. 17

20. II. In loco natiuitatis paterne :
 21. Non etiam materno : nisi vulgò
 conceptus aut spurius sit.
 22. III. In loco natiuitatis avite,
 23. Si nepos avò vivente est conceptus.
 24. Non etiam in loco aliorum ascen-
 dentium per lineam paternam.
 25. Ratione domicilij reus forum forti-
 tur in loco, in quo habitationem
 stabilem Animò & Factò,
 26. Etiam sine rerum suarum transla-
 tione,
 27. Et sine commoratione decennid con-
 tinuata, constituit.
 28. Id in pluribus locis habere potest.
 29. Quasi domicilium obtinetur in lo-
 co habitationis temporanea.
 30. Reus in Domicilij potius, quam Ori-
 ginis loco solet conveniri:
 31. Ad quem citari,
 32. Et, contumaciter absens, excommu-
 nicari potest.
 33. Etiam in loco quasi domicilij reus
 convenitur.
 34. Clerici in loco sui beneficij.
 35. Residentiam exposcentis.
 36. Religiosi coram Prelato suo Regu-
 lari:
 37. Studiosi &c. in loco suorum studio-
 rum &c.
 38. Etiam super contractibus & deli-
 ctis alibi gestis vel commissis.
 39. Praesertim, si verum domicilium a-
 libi non habeant:
 40. Vagi, ubi inveniuntur:
 41. Et fideles quicumque in causis spi-
 ritualibus Roma conveniuntur.

14. **V**arii modi & causa sunt, ex qui-
 bus Reus Forum sortitur &
 subijcitur alicujus, Ecclesia-
 stici vel Secularis, iudicis ju-
 risdictioni; ut coram eo valeat conve-
 niri.

Et primò quidem illud reus sortitur 15.
 ratione Originis Imprimis in civitate,
 oppido, vico &c. in quo est natus, l. Qui ex
 vico 30. ff. ad Municipal. l. 1. C. de Muni-
 cip. & origin. l. Cum neque 5. l. Cives 7.
 C. de Incolis &c. Cum nullus 3. de Temp.
 Ordinari. in 6. Quod sicut satis explora-
 tum, sic

Dubium & ancipitis resolutionis 16.
 controversia est, an etiam ratione Ori-
 ginis sortitur in loco, in quo ex matre tran-
 seunte & ad locum domicilij properante
 editus est in lucem. Id enim cum Bar-
 tolo in l. Filios 3. C. de Municip. & Orig.
 n. 4. in c. Rodulphus 35. de Rescript.
 negant Panormit. n. 9. Felinus n. 13.
 Barbata n. 97. Socin. Sen. Vol. 1. con-
 sil. 35. num. 6. Afflict. Decis. 384. n. 4.
 & alii, Regulæ instar statuentes, ut quis
 ratione propriae originis sequatur locum
 necessarium esse; ut natus sit in loco, in
 quo parentes constitutum habent domi-
 cilium, in eoque non sint tanquam tran-
 seuntes, arg. l. 1. ff. de Captiv. & post. m.
 ubi reversus cum matre recuperat civita-
 tem: licet mater fuerit & peperit apud
 hostes. Rationem reddunt; quòd se-
 cundum Juris censuram non censetur
 quis in loco, in quo consistit solo corpo-
 re, sed in quem deferretur animi destina-
 tione, l. Nihil 26. ff. Rubr. cit. & l. Hujus-
 modi 84. §. 10. ff. de Legatis 1. Dissentiant,
 & talem pro loci natiuitatis Originario,
 cum Alexand. in §. 10. cit. n. 4. Jason
 ibid. n. 14. Paulo Castr. in l. Prator
 ait 4. pr. ff. de Edendo n. 5. & Croto
 in l. Si quis 15. ff. de Usurp. & Usucap. n.
 104. habent Interpp. alii, relati à Mal-
 cardo de Probat. concl. 1147. n. 7. &
 ducti l. Cives cit. quia civis quis origine
 in sua natiuitatis loco constituitur. Ra-
 tionem reddunt; quòd in acquirenda o-
 rigine veritas potius, quam patris desti-
 natio attendatur, l. Assumptio 6. pr. ff. ad
 Municipal.

Municipal. cum, si destinationis paternæ major, quam veritatis ratio habenda esset, ex matre cum patre Romæ Viennam, domicilii constituendi animo, tendente in itinere natus Filius Originarius civis esset Viennæ, ubi pater domicilium non habuit, imò nunquam fuit; quod utique est absurdum.

Has DD. Opiniones distinctionis Ope in concordiam reducit Petr. Barbosa in *l. Heres absens 19. §. Proinde 2. ff. de Judiciis Art. de Foro orig. n. 18.* ubi in itinere natum, non suæ nativitatis, sed paterni domicilii civem ratione originis censerit, ait, si ita in lucem editus sit, dum pater ad domicilium, quod alibi fixum habuit, cum matre properaret, vel etiam ex eo negotii causâ, illò confectò rediturus, discederet; quòd hòc casu militet ratio *l. Nihil cit. §. 10. cit.* textus. Casu autem, quòd pater cum matre à loco domicilii, non rediturus, sed id alibi constitutus, discedit, in itinere natum, Originarium asserit, ejus loci esse, in quo editus est in lucem *l. Civis cit. §. 1. pr. ff. ad Municipal.* ne Originarius esse dicatur loci, in quo Pater domicilium nunquam habuit, aut fuit. Ut adeò de Jure prior Opinio regulariter; posterior autem secundò hòc casu in natis ex vagabundis procedat. Hinc quoque

17. Dubium nascitur, quinam propriè sint vagabundi. Qua in re satis convenit, tales esse, qui nullam certam habitationem & domicilium habent, sed navigant, aut iter faciunt per mundum, ut ex *l. Ejus qui 27. §. 2. in fine. ff. Rubr. cit.* cum Glossa in *c. Cum quis 2. V. Domicilia, de Sepult.* in 6. Joan. Andr. in *c. Omnia 12. de Penit. §. remiss. n. 17.* Henric. de Borch *ibid. n. 14.* desumit Navarrus in *can. Placuit 3. dist. 6. de Penit. v. 75.*

18. De eo autem, qui relicto priori domiciliiò iter facit ad locum, in quo domi-

cilium constituere destinavit, an vagis adnumerandus sit, dubitandi ratio est; quòd talis, licet careat domiciliiò habitationis, non tamen careat domiciliiò propriæ originis: quòd etiam, & non solò habitationis domiciliiò ut vagus careat, apud Clarum *§. fin. q. 39. n. 8.* aliqui requirunt. Sed malè; quia aliàs vagus nemo esset præter eum, cujus originis seu nativitatis civitas, vel locus penitus esset everlus, vel chafmate, seu terræ hiatus aut mari absorptus. Quare vagabundis is quoque accensendus est, qui à pristino domiciliiò discedens iter facit, quærens, ubi domicilium collocaet: imò id in certo animòque jam destinato fixurus; nam & de hoc, dum est in via, procedit illud Celsi JCT. *1. Nam hunc puto sine domicilio esse, §. 2. cit.* quia, dum in via est, animò & factò discedendo prius domicilium amisit: posterius autem nondum acquisivit; cum sola animi destinatione sine actualis habitationis factò domicilium non comparetur, *l. Domicilium 20. junctâ Glossa V. Eòdem. ff. ad Municip. ut n. 25.* dicitur Ita cum Interpp. *cit. & Claro cit. n. 8.* Barbosa *§. Proinde cit. Art. de Foro delicti, n. 17.* Henriquez *Lib. 11. cap. §. n. 3.* & Sanchez *Lib. 3. de Matrim. disp. 25. n. 1. §. 3.*

Deinde Originis forum quis fortitur in loco originis paternæ, sive in civitate, oppido, vico, in quo natus est pater, *l. Assumptio cit. §. 1. l. Ejus què 9. ff. ad Municipal. §. l. Civis cit.* adeò; ut, si pater alicujus loci civis domicilium mutet ac transferat in locum alium, in isto natus filius non solùm ratione originis propriæ, sed etiam paternæ forum fortitur in loco, in quo pater est natus, Bartolus in *l. Assumptio cit. n. 2.* Dominic. in *c. Nullus cit. n. 10. & cit.* Barbosa *n. 25.* qui tamen rectè monet, ex consuetudine in propriæ & paternæ quoque

- quoque originis foro quent conveniri, hodie non consuevisse n. 35. & de Jure etiam non posse, nisi in eo reperiat, n. 37.
21. Maternam originem & forum filius non sortitur, l. *Filios* 3. C. de *Municip. & orig.* nisi vulgò conceptus, l. *Vulgò* 27. ff. de *Satu hom.* vel spurius sit, l. *Ejus qui cit.* cum enim talis patrem, quem demonstrat, non habeat, vel eum, quem habet, honestè nominare non possit, l. *Vulgò cit.* ubi Bruneman. n. 1. matris suæ originem, forumque eum sequi oportet, Boërius *Decis.* 13. n. 10. cit. Barbofa n. 8. & Oliva de *Foro Eccles.* p. 3. q. 21. n. 3.
22. Demum Originis forum quis etiam sortitur ratione originis avitæ, l. *Liberus* 17. §. 9. ff. ad *Municipal.* Qua in re tamen locus, jmdò opus est distinctione; vel enim ad natò, aut saltem conceptò, avus vixit, aut jam fuit mortuus? Si prius, ut avi forum nepos sortiatur, Bartolus in l. *Assumptio cit.* §. 1. in fine exposcit, ut sit in avi potestate. Sed contra §. 9. cit. textum; cum ex isto originem naturalis avi nepos sequatur etiam, si natus sit in familia adoptiva: quò casu certum est, nepotem non naturalis, sed adoptivi patris subijci potestati, §. *Illud* 10. V. *Quodsi*, *Instit.* *Quib. mod. patria potestas toll.* Quare melius nepotem, conceptum avo vivente, istius originem & hujus ratione forum quoque sequi, cum Baldo in l. *Cui jurisdictione* 2. ff. de *Jurisdictione* n. 4. Salyceto *ibid* n. 6. Marian. Socin. ad *hanc Rubr.* n. 15. ad *finem* docet cit. Barbofa n. 27. & 31. Si posterius & avò jam mortuò conceptus est, ejus originem nepos non sequitur, ut cum Alex. *Lib. 5. consil.* 16. n. 9. idem docet n. 28.
24. Sicut hujusmodi avi, sic nec proavi aut ulteriorum, per lineam paternam ascendentium originem quis sequitur, Glossa in l. *Assumptio cit.* V. *Non Domicilium cit.* Barbofa *num.* 22. & Oliva
- cit.* q. 21. n. 2. ne loci, in quo Adara conditus & natus est. Noe, Originarii omnes homines judicentur, ut in l. *Filios cit.* cum Glossa V. *Patri*, notat Bartol. *num.* 2.
- Secundò Forum Reus sortitur ratione Domicilii habitationis, quod duplex statui à DD. solet.
- Unum Habitationis stabilis ac permanentis: ad quod in loco comparandum exiguntur duo, Animus & Factum, l. *Domicilium cit.* ubi Glossa V. *Domicilium*, ait, *Factò subintellige & animò; nam hæc duo sunt necessaria.* Animò quidem in loco habitationem perpetuam ac stabilem, sive ad nullum certum tempus definitam, constituendi, l. *Nec interest* 26. ff. de *Captivis & postlm.* cujus pr. Florentinus JCT^o ait, *Ita tamen, si eam mente venerit, ut non illò revertatur: nec enim satis est, corpore redisse, si mento alienus est.* Factò autem habitatiònis in loco constitutæ: etiamsi quandoque ex causa, vg. peregrinationis, muneris vel negotii gerendi vel perficiendi, sed rediturus, aliò avocetur, Glossa *fin.* in l. *Cives* cit. Panormit. in c. *fin.* de *Paroch.* n. 8. Felinus in c. *Dilectus* 29. de *Rescriptis* n. 12. Marian. Socin. in *cap. fin.* *hæc Rubr.* n. 25. Sylvester V. *Domicilium* n. 2. Navarrus ad *Rubr. de Temp. ordinat.* *Consil.* 10. n. 2. Menoch. de *Arbitr.* *casu* 86. n. 2. & Sanchez *Lib. 3. de Matrim. disp.* 23. n. 1. & 2.
- Neque ad domicilii comparationem necessarium est Primò; ut quis, ultra habitationem in loco constitutam, in eo habeat majorem partem rerum suarum ac fortunarum, ut vult laudatus Barbofa in l. *Exigere* 65. ff. de *Judiciis* n. 62. in eam rem allegans, l. *Cives* cit. ibi, *In loco habere domicilium non ambigitur, ubi qui larem rerumq; ac fortunarum suarum summam constituit & l. Senatores* 2. C. *Ubi Sens-*

Ubi Senatores, & Clariss. ex cuius Imperiali rescripto Senatores conveniuntur & respondere tenentur, *Ubi larem foverint, aut ubi majorem bonorum partem possident & assiduò versantur.* Sed male; cum enim posteriori hòc textu ad domicilii comparationem, ultra habitationis assiduitatem, alternatìve duntaxat exigatur; ut larem quis foveat in loco, vel majorem bonorum partem in eo possideat, perpetuam postèrius hoc ad illius comparationem determinatè necessarium asseritur: & statuendum omnino est, ad domicilii comparationem in loco sufficere habitationem in eo constitutionem, animò stabiliter in eo permanendi, ut cum *cit.* Panormit. *in fine*, Bartolo *in l. Non solum* §. *S. Morte* §. *ff. de Novi oper. nunt.* n. 17. *cit.* Menoch. n. 6. & 18. & ipsomet Barbosa, sibi contrario, *in l. Hares absens* *cit.* §. *fin. n. 78.* & aliis tradit *cit.* Oliva n. 2. nihil obstante *l. Civis* *cit.* quia hæc exaudienda est de casu dubio, quò de animo in loco perpetuò habitandi neque ex voluntatis declaratione expressa, neque ex alia conjectura satis constat; tali enim casu ex rerum ac fortunarum summæ in locum translatione stabiliter in eo permanendi animus rectè præsumitur: licet, cum iste aliunde exploratus est, id necessarium non sit, & domicilium in loco constitui queat, fortunarum majore parte, imò omnibus bonis alibi existentibus, ut *in l. Civis* *cit.* notat Bruneman. n. 5. cum Platea *ibid.* n. 5. & Zanger *de Except.* p. 2. cap. 1. à n. 34.

27. Neque secundo; ut quis in loco domicilium constituisse præsumatur, decenalem in eo habitationem necessariam, rectè desumitur ex *l. Nec ipsi* 2. *C. de Incolis*; cum, in loco domicilium contractum, aliquando ex brevioris temporis habitatione intelligatur: ut, si in habitationis locum quis totam familiam rerum-

que & fortunarum suarum summam transtulerit, *l. Civis* & *l. Senatores* *cit.* si beneficio Ecclesiastico, personalem residentiam exposcenti, in eo obtento deserviat, aliæ conjecturæ domicilii fingendi animum declarantes accedant: & contra idem aliquando ex longioris temporis habitatione non intelligatur; quòd ejus causa solum temporanea sit: ut, si quis decenniò & ultra in loco habitet causâ studiorum, negotii longiorem moram exigentis, famulatus aut servitii ruralis, aut etiam alicujus temporanei officii vel præfecturæ, Panormit. *in c. fin. cit. in fine*, Felinus *cit.* n. 12. *V. Secundam.* *cit.* Barbosa §. *fin. cit.* à n. 95. Menoch. n. 16. Oliva n. 6. Bruneman *in l. Nec ipsi* *cit.* n. 6. & alii, qui *l. cit.* locum esse, & domicilii constituendi animum ex habitatione decenniò continuata rectè præsumunt, aiunt in dubio, & deficientibus conjecturis in contrarium; ut adèd cum DD. *cit.* hac in re plurimum tribuendum sit prudentiæ & arbitrio judicis, de domicilii constituendi animo, ex accuratè consideratis loci, personarum, diuturnioris commorationis causarum, aliisque circumstantiis, conjicientis ac pronuntiantis.

Neque tertio, ut quis domicilium in loco comparasse intelligatur, necessarium est; ut id constitutum non habeat alibi, aut, quod habuit, deseruerit; cùm enim ad domicilium comparandum requisitus animus & factum respectu duorum locorum haberi queat, domicilium quis in duobus locis constitutum habere potest & censetur, si ad habitationem stabilem æquè bene instructas aedes rerumque & fortunarum suarum partem magnam utrobique habeat, & non minus in uno, quàm in altero loco per magnam anni partem moretur, *l. Labeo* §. 1. *Assumptio* 6. §. 2. & *l. Eius qui* 27. §. 2. *ff. ad Municipal.* Gaill. *Lib. 2. Practic. observ.*

35. n. 8. Zanger *cit. cap. 1. n. 8.* Bruneman in *l. Labeo cit. n. 1.* & Haunold. *Tom. 5. de J. & J. tract. 3. n. 350.* ex communi aliorum DD. sensu notantes, si quis, ut in Gallia Nobiles facere consuevit, testis est Tiraquell. *de Nobilit. cap. 37. n. 131.* in pluribus v.g. quatuor anni temporibus in totidem diversis, & ad habitandum æquè in diversis locis ejusmodi animò degeret, plura & omnino quatuor domicilia habiturum.

29. Alterum Habitationis solum temporaneæ: quod etiam quasi domicilium vocatur, & habere quis censetur in loco, in quo animò, non perpetuò, sed per annum, aut majorem vel saltem notabilem anni partem, commorandi degit: sicut in Academiis studiosi, famuli & ancillæ in opidis, negotiatores in civitatibus, in quibus tanto tempore ibi permanendi animò officinam vel tabernam constituerunt, vel conduxerunt, *arg. l. Hæres §. 2. cit. Laiman Lib. 1. tract. 4. cap. 12. n. 1.* & Pirrhing *ad hanc Ru. 9. n. 18.*

30. Dubium nunc & quaestio est, an reus in Originis vel Domicilii foro sit conveniendus. Ratio dubitandi est; quòd Originis forum Naturale; ac proinde quocunque alio firmiter sit: & Originis jus retineatur, quantumvis domicilium & habitatio aliò, ibi perpetuò manendi animò, transferatur, aut ei renuntietur, *l. Assumptio cit. pr. junctà Glossà V. Mutare & l. Origine cit.* Sed, licet de rigore Juris hoc verum sit quoad munera & honores, quoad jurisdictionem tamen hodiernâ praxi domicilii sive habitationis major, quàm Originis fori ratio habetur, *Glossà in c. Statutum 11. §. Cum verò V. Unam, de Rescript. in 6.* ut quantumvis in Originario non, nisi præsens sit, *Bartol. in l. Assumptio cit. n. 2.* & Panormit. *in c. 1. hâc Rubr. n. 6.* in illo tamen, sive Domicilii veri & permanentis foro etiam absens conveniri possit in Civilibus & Crimina-

libus, *Glossà in Clement. Unic. V. Subditos hâc Rubr.* etiam de contractibus, rebus, delictis alibi celebratis, sitis, vel commissis, *l. 1. C. Ubi de Crim. agi, Panormit. in c. fin. n. 30.* & licet à Domicilii judice vel magistratu extra territorium absens capi, sine istius & alienæ jurisdictionis violatione, nequeat; cum reum capere sit actus jurisdictionis Necessariæ, extra territorium proprium judici non permittitur, *l. fin. ff. de Jurisdic. & c. fin. de Constitut. in 6.* ipsi tamen per nuntium vel literas invariari potest ab eo mandata citatio: & si contumaciter absens sit, excommunicari, *c. Tue 3. Ut lite non contest. c. Ex tua 11. de Cleric. non resid. Sc.* cum citationis insinuatio, per nuntium aut literas facta, actus judicialis non sit: & excommunicatione in absentem latâ, quòd invisibiliter animam liget, alienum territorium non violatur, *cit. Panormit. n. 42.* dummodo tamen reus à judice vel magistratu contractus, rei alibi sita, vel delicta per citationem non fuerit præventus, *Clarus §. fin. q. 39. n. 4.* & Covarr. *Præf. cap. 11. n. 6. §. 6.* Rationem, cur in foro domicilii ita conveniri reus possit, *cit. Panormit. n. 38.* reddit; quòd forum hoc ordinarium & generale sit quoad omnia. Cuius ulterior ratio est partim; quòd domicilii iudex jurisdictionem habeat in personam, etiam absentem, sine respectu ad territorium; ac proinde in hanc, etiam non præsentem, procedere valeat, quando id fieri potest sine jurisdictionis & territorii alieni violatione; sicut fit per citationem & excommunicationis sententiam in hominem latam: partim verò; quòd, etsi delictò alibi commissò huiusmodi iudicis territorium & delinquentis domicilium læsum non videatur, publicè tamen interlit; ut, qui ratione domicilii subditi sunt, ubicunque delinquant. ne impunitatis spe ad provincias alienas

alienas se conferant, à proprii domicili magistratu in eos procedi possit modis, quibus territorium & iurisdicção aliena non violatur.

Neque de excommunicatione dictis differatur *c. fm. cit. V. Statuto, de Confit. ep. 6.* quia istius textus disertè loquitur de ea latà per statutum, indistinctè afficiens territorium: non de ea, quæ in subditum citatum & contumaciter absentem fertur ab homine: & quia alienum territorium non violat, in eum promulgari Jure non prohibetur; Panormit. *cit. n. 42.* & Francus *in §. cit. n. 14.*

Non magis urget ratio dubitandi; quia, licet Origo semper retineatur: & ut, qui illam ex loco ducit, inde ortus non sit, fieri non possit, effectus tamen & iura, ratione illius competentia, amitti & suspendi possunt; cum, ut iam insinuatum est, origo, de Jure etiam, respectu honorum duntaxat & munerum, saltem tutelæ, consideretur, Glossa *in l. Assumptio cit. V. Non domicilium & Hostiens. in Summa hie n. 6. ad finem*, si Originarius domicilium sive habitationem aliò transferat & non revertatur: præterquam, quod in Originis suæ diocesi sacros Ordines recipere possit, *c. Cum nullus 3. de Temp. Ordin. in 6. Oliva cit. q. 21. n. 15. cum n. 14.* monuisset, ex consuetudine generali, præter hunc casum, forum Originis, si cum eo habitationis domicilium non concurrat, etiam quoad honores & privilegia non considerari.

33. Neque in Domicilii, sed etiam in quasi domicilii sive habitationis solum temporaneæ loco forum quis fortitur, ut ibi possit conveniri, *l. Sciens 2. C. Ubi de Crim. agi*; quia judex domicilii veri, tam Ecclesiasticus quàm Secularis, absolute: judex autem quasi domicilii, quamdiu reus ibi permanendi animum habet, illius personam sibi habet subiectam, Pa-

normit. *in c. Quod Clericus q. n. 5.* & aliis relatis, duo Barbofæ Petr. *in l. Hares cit. §. fm. n. 111.* Augustinus *in c. cit. n. 3.* Ex hæcenus dictis

Inferunt DD. primò, sicut laicos 34. cives coram magistratu suæ civitatis Secularis, sic clericos in loco beneficii Ecclesiastici, residentiam postulantis, coram Prælato ejusdem loci Ecclesiastico conveniendos, Felinus *in c. Dilectus 29. de Rescript. n. 2.* Panormit. *in c. Postulasti 14. hæc Rubr. n. 4.* & Laiman *in c. Dilectus cit. n. 1.* quia ibi ratione hujusmodi beneficii obtenti habent, & tamdiu retinent domicilium habitationis permanentis, quamdiu beneficia non dimittunt. Si verò clericus duo vel plura ejusmodi beneficia, ex dispensatione simul obtineat, & iis personaliter deserviat, coram utriusque diocesis Episcopo conveniri potest, etiam, cum à loco est absens; quia necessitas sive obligatio residendi facit, ut ibi domicilium contrahatur: & quamdiu illa durat, retineatur, ut cum *cit. Felino n. 4.* Panormit. *n. 4.* Sylvestro *V. Civitas, q. 5.* & aliis docet Sanchez *Consil. Lib. 7. cap. 1. dub. 23. n. 3. & 4.* Dixi, 35. Residentiam postulantis; quia, si hanc beneficium non exigat, coram ejus loci Episcopo conveniri non potest, nisi ratione ipsius beneficii sit conveniendus; quia ratione beneficii non semper domicilium acquirit, patet ex *c. Cum nullus 3. de Temp. Ord. in 6.* ubi ordinari quis posse dicitur in loco beneficii & domicilii, manifestò argumentò, ratione beneficii domicilium non semper; ac proinde, saltem cum illud residentiam non exigit, non acquirit.

Inferunt secundò, Monachos aliòsque Religiosos, etsi originis commoda non amittant, *arg. l. Senatores 11. ff. de Senator.* domicilium tamen fortiri in loco sui Monasterii; ut, quamdiu ad aliud Monasterium non transferuntur, coram illius

illius Prælati conveniri possint, Panorm. l. cit. n. 5.

37. Inferunt tertio, Studiosos, famulos & ancillas, mercatores & similes coram ejus loci, in quo degunt, Academico vel alio proprio aut communi Magistratu conveniendos, arg. l. Sciens cit. Glossa ibi, V. Degit. & Panormit. cit. n. 5. quia ejus loci quasi incolæ, & Academici vel alterius loci magistratus subditi temporanei censentur, arg. l. Hæres §. Proinde 2. cit. propter quam causam in tali loco etiam jus Parochiæ acquirunt, ut ab ejus Parocho vel Episcopo omnia Sacramenta (Ordine excepto) recipere possint, Innocentius in c. Omnia 12. de Penit. & Remiss. n. 6. Sylvester V. Parochia, in fine, & aliis relatis laudatus Sanchez Lib. 23. de Matrim. disp. 23. n. 12. Unde

38. Dubium nascitur, an hujusmodi loci incolæ etiam super contractibus & delictis alibi celebratis vel commissis conveniri queant coram iudice loci, in quo degunt. Ratio dubitandi est, quia Jura, extra contractus vel delicti locum aliquem conveniri permittentia, de stabili & perpetuæ habitationis & veri domicilii loco accipienda, suadet Regula, quæ legum & canonum verba simpliciter prolata in omni materia simpliciter & non secundum quid accipienda sunt, l. Non aliter 45. ff. de Legat. 3. §. l. 1. §. 3. ff. de V. O. & statutum loquens de cive ab eo, qui verè civis est, trahendum non est ad incolam, qui in loco versatur per accidens, & uno tantum alterove civium jure gaudet, Tuschus Practic. V. Verba, concl. 92. n. 10. Quæ ratione ductus Engel ad hanc Rubr. n. 10. eos, qui studiorum causâ versantur in Academicis ratione contractuum & delictorum in loco studiorum, non etiam alibi celebratorum vel commissorum, coram Magistratu Academico conveniri posse, existimat cum Bartolo in l. Hæres

absens 19. §. Proinde 2. ff. de Judic. n. 7. Hostiens. in c. Quod clericis 9. hanc Rubr. & Salyceto in l. Sciens 2. C. Ubi de crim. agi oport. n. 2.

Sed magis arridet Opinio Glossæ fin. in l. cit. Panormit. in c. Quod clericis 9. n. 5. Felini in c. Dilectus 29. de Rescript. n. 12. & Pirrhing, ad hanc Rubr. n. 18. qui scholares, mercatores & similes in locis, in quibus studiorum, negotiatorum, aliæve simili causâ per notabilem aut majorem anni partem morantur, etiam ratione contractuum alibi celebratorum, vel commissorum delictorum, coram ejus loci proprio magistratu conveniri posse, docent & desumunt ex l. Senatores 2. C. Ubi Senat. & clariss. conven. & præsertim ex l. Sciens cit. quæ plagiarius conveniri posse dicitur in loco, Ubi degit, hoc est, conversatur, ut scholaris in scholis, licet domicilium non habeat ante decemium l. Nec ipsi 2. C. de Incolis: imò hoc etiam lapsò, si in eo versatur sine animo stabiliter permanendi, l. Civis cit. Ratio est partim; quia, licet in tali loco non contrahat domicilium, l. Nec ipsi cit. contrahit tamen quasi domicilium, ratione cujus in eo conveniri possit; cum absurdum videatur; ut in loco quis diu moretur, & in eo nolit respondere: partim verò; quia ratione hujusmodi quasi domicilii, constituti in loco, subicitur jurisdictioni fori interni, ut Penitentia aliæque Sacramenta à proprio loci Episcopo vel parocho recipere valeat, ut multis DD. congestis late comprobatur Sanchez Lib. 3. de Matrim. disp. 23. n. 12. & Laiman Lib. 1. tract. 4. cap. 12. n. 1. Cur non etiam subiciatur jurisdictioni fori externi? quia verè ac propriè in tali loco degit; cum hoc solum, ut quis ratione criminis in loco conveniri possit, exigatur l. Sciens cit.

Unde corrumpit ratio dubitandi; quia talis, licet loci civis propriè non sit, in eo tamen

tamen, ut dictum, propriè degit. Quantumvis autem propterea in tali loco super contractu vel crimine alibi celebrato vel commissio valeat conveniri, casu tamen, quò hujusmodi accidentarius loci incola verum domicilium non procul remotum habet, eum coram istius potiùs, quàm alio magistratu conveniri, & actorem ad illi remitti, æquum est; præsertim, si defensionēs in veteri domicilii loco paratiores, & inde petendæ essent.

40. Inferunt quartò cum Glossa in l. Hares cit. V. Debebit, Bartol. in §. Proinde cit. n. 4. & Panormit. in c. fin. n. 13, homines vagabundos, qui verum aut quasi domicilium nullibi habent, etiam super contractibus & delictis alibi celebratis vel commissis, conveniri & puniri posse, ubi existunt; juxta tritum illud, *Ubi re invenero, ibi te judicabo*; quia æquitas & publici boni ratio exigit; ut etiam ipsi habeant judicem competentem, coram quo super debitis & delictis respondere teneantur etiam, quando ex ejusmodi loco discesserunt, Sanchez *Lib. cit. disp. 25. n. 5.*
41. Inferunt quintò, sicut omnes subditi conveniri possunt in Curia Regis vel Imperatoris, sic clericos & peregrinos omnes, etiam laicos, in causis spiritualibus conveniri posse in Curia Romana, si ibi existant, c. V. fin. Ratio est: quia Roma quodammodo communis omnium patria est: & sicut omnes Ecclesiæ sitæ sunt in territorio Papæ, sic iste omnium Christi fidelium, in causis saltem spiritualibus, ordinarius est iudex, *can. Cuncta 17. & can. fin. 9. q. 3. Barbosa in l. Consensisse 2. §. Legis 3. ff. de Judic. n. 33.* Quò tamen non obstante, clericus vel alius peregrinus, Romæ conventus, litem ad locum domicilii sui specialem revocare potest ex justa causa, v.g. quòd in hoc ad respondendum melius sit instructus: vel, quòd Romam venerit ex causa necessaria, v.g. legationis,

appellationis, testimonii &c. & non mere voluntariâ, ut in §. fin. cit. cum Glossa fin. advertit Panormit. n. 46.

ARTICULUS III.

De Foro competente ratione Contractus.

SUMMARIUM.

42. Reus ratione Contractus in istius celebrati loco,
43. Quoad principalem & accessorias obligationes:
44. Uti & in loco Distractus forum sortitur.
45. Ibidem conveniri etiam potest ad rescissionem contractus:
46. Si iste non utrinque,
47. Sed ex altera tantum parte sit perfectus.
48. Reus forum etiam sortitur in loco, in quo se soluturum expressè,
49. Vel tacitè promisit;
50. Ut in tali loco procedi in ejus personam, si in eo sit presens:
51. Si absens sit, citari:
52. Et, si non compareat, immisso in ejus bona decerni valeat.
53. Si bona non habeat, in loco domicilij est conveniendus.
54. Ratione Solutionis promissa in loco incerto, in ejus promissa loco,
55. Vel, in quo reperitur:
56. Non tamen quovis remotissimo loco conveniri potest.
57. Per locum transeuntes ratione contractus in eo non conveniuntur:
58. Nonnullis casibus exceptis.
59. Ratione administrationis publicæ,
60. Imò & privata reus etiam absens in ejus gesta loco convenitur.

G

Tertid,